

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний

Кафедра філософії і політології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан гуманітарно-педагогічного факультету

Л.Л. Станіславова

10 вересня 2020

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна **Філософія**

Освітньо-професійна програма **Психологія**

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Гапченко Олена Вікторівна
Профайл викладача	
Е-маї викладача(ів)	gapchenkoov@ukr.net
Контактний телефон	+380673939557
Сторінка дисципліни в ІСУ	
Навчальний рік	2020-2021
Консультації	Очні: понеділок, 5 пара, аудиторія 4-507; он-лайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Форма семестрового контролю			
				Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч. ІРС	Курсовий проект	Курсова робота	Залік	Іспит
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
О	Д	2	3	4,0	120	61	34		17		69			+	

Анотація дисципліни

Дисципліна «Філософія» є особливою галуззю людського знання та інтелектуальної діяльності. Вона формує теоретичні засади вивчення світу в цілому і являє собою таку форму людського досвіду, яка концентрує в собі розуміння культури, історії, людини. Дисципліна «Філософія» є складовою циклу дисциплін загальної підготовки фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 053 «Психологія» за освітньо-професійною програмою «Психологія». Дисципліна викладається для студентів денної форми навчання. Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій, зокрема: лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації); семінарські заняття (з обговоренням проблемних ситуацій шляхом діалогу), самостійна робота (індивідуальні завдання) і мають за мету – оволодіння системою філософських знань, оперування філософською мовою, розуміння структури і динаміки філософської науки тощо.

Пререквізити: Історія психології; **кореквізити:** Громадянське суспільство, Педагогіка, Психологія особистості.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни – з'ясування змісту і предмету філософії, визначення її особливостей, характеристика специфіки філософського знання, його місця в системі духовної культури.

Завдання дисципліни: Оволодіння основними знаннями з історії західноєвропейської, української філософії, а також онтології, феноменології, гносеології, соціальної філософії, філософії історії, філософської антропології.

Очікувані результати навчання

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: *уміти виокремлювати та розв'язувати* проблеми світоглядно-філософського характеру; *типологізувати* історію філософії; *характеризувати* основні підходи до розуміння буття, *аналізувати* форми, рівні та методи пізнання; *визначати* сутнісні характеристики суспільства; *концептуалізувати* основні засади логіки, етики та естетики як філософських наук; *володіти* понятійно-категоріальним апаратом філософії; *реалізувати* у науковому пізнанні філософську методологію.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ тижня	Тема лекції	Тема практичного заняття	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Тема 1. Філософія та її роль у суспільстві. Виникнення філософії. (2 год.)	Філософія та її роль у суспільстві. Виникнення філософії.	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання до теми № 1. Підготовка до виконання практичної роботи № 1	8	[1], с. 13-28; [3], с. 8-19; [2], с. 15-32; [3], с. 45-88
2	Тема 2. Передмодерна європейська філософія. (6 год.)	Передмодерна європейська філософія.	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання до теми № 2. Підготовка до виконання практичної роботи № 2	8	[1], с. 13-28; [3], с. 8-19; [2], с. 15-32; [3], с. 45-88; [4], с. 50-64; [5], с. 199-213
3	Тема 3. Модерна європейська філософія (4 год.)	Модерна європейська філософія	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання до теми № 3. Підготовка до виконання практичної роботи № 3	8	[3], с. 114-134; [4], с. 114-133; с. 215-250
4	Тема 4. Сучасна світова філософія (кін. XIX–XXI ст.) (4 год.)	Сучасна світова філософія (кін. XIX–XXI ст.)	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання до теми № 4. Підготовка до виконання практичної роботи № 4	8	[4], с. 178-207; [5], с. 159-184
5	Тема 5. Онтологія: проблеми буття і свідомості (4 год.)	Онтологія: проблеми буття і свідомості	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання до теми № 5. Підготовка до виконання практичної роботи № 5	8	[4], с. 263-284
6	Тема 6. Гносеологія, логіка і методологія пізнання (4 год.)	Гносеологія, логіка і методологія пізнання	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання до теми № 6. Підготовка до виконання практичної роботи № 6	7	[5], с. 445-465
7	Тема 7. Соціальна філософія. Філософія історії (4 год.)	Соціальна філософія. Філософія історії	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання до теми № 7. Підготовка до виконання практичної роботи № 7	7	[1], с. 336-340; [4], с. 417-443
8	Тема 8. Філософія культури (4 год.)	Філософія культури	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання до теми № 8. Підготовка до виконання практичної роботи № 8	6	[2], с. 335-370; [3], с. 373-415
9	Тема 9. Аксиологія. Етичні та естетичні виміри людської діяльності (2 год.)	Аксиологія. Етичні та естетичні виміри людської діяльності	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання до теми № 9. Підготовка до виконання практичної роботи № 9	8	[2], с. 335-370; [3], с. 373-415

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітньої програми та навчального плану. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, практичні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відзвітувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набутті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок перерахування результатів навчання у ХНУ (<http://khnu.km.ua/root/files/01/06/03/006.pdf>).

Здобувач вищої освіти виконуючи самостійну роботу з дисципліни має дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені робочою програмою (силабусом).

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання академічних досягнень студента здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти визначаються відповідно до структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

При оцінюванні знань студентів використовуються різні засоби контролю, зокрема: усне опитування на практичних (семінарських) заняттях; написання есе; засвоєння теоретичного матеріалу з тем перевіряється тестовим контролем; контроль здійснюється згідно з робочою програмою дисципліни і робочим навчальним планом.

Для практичних занять викладач встановлює обов'язковий мінімум оцінок, які має отримати студент впродовж семестру, щоб виконати програму дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота								Самостійна, індивідуальна робота			Семестровий контроль	
Семінарські заняття								Есе	Тестовий контроль		Залік	
1	2	3	4	5	6	7	8	есе	TK1	TK2		
ВК:								0,5	0,1	0,2	0,2	за рейтингом

Умовні позначення: TK1, TK2 – тестовий контроль; есе – творча індивідуальна робота, ВК – ваговий коефіцієнт.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Самостійна робота			Аудиторна робота		Семестровий контроль	
Контрольна робота			Усне опитування		Залік	
Зміст		Оформлення				
ВК:		0,2	0,1		0,2	0,5

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Критерії оцінювання за видами робіт

Усне опитування

При оцінюванні знань студентів під час практичних (семінарських) занять викладач керується такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві–три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві–три <i>несуттєві помилки</i> .

Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Оцінювання творчої індивідуальної роботи (есе)

Оцінювання індивідуально-творчої роботи включає: особливості змісту есе (світогляд, думки, почуття, ідеї, цінності); особливості композиції (послідовність викладу, аргументованість, переконливість); особливість стилю та мови (наукова проблема, грамотність та індивідуальність авторського стилю); оформлення есе (постановка наукової проблеми, авторська позиція щодо проблеми (критикує, сперечається, переконує, іронізує, нівелює, мотивує).

Критерії оцінювання індивідуально-творчої роботи (есе)

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання індивідуально-творчої роботи (есе)
Відмінно	<i>Оформлення</i> – охайне та грамотне, представлені усі елементи есе. <i>Чітко представлено наукову проблему та авторську позицію</i> (критикує, сперечається, переконує, іронізує, нівелює, мотивує). Композиція характеризується послідовністю викладу, аргументованістю та переконливістю.
Добре	<i>Оформлення</i> – охайне та грамотне. Представлені не всі елементи есе. <i>Є наукова проблема</i> . Композиція характеризується послідовністю викладу, аргументованістю, проте <i>авторська позиція не чітка</i> .
Задовільно	<i>Оформлення</i> – наявні виправлення та помилки. <i>Наукову проблему представлено поверхово</i> . Композиція характеризується слабкою аргументованістю та <i>не чіткою авторською позицією</i> .
Незадовільно	<i>Оформлення</i> неохайне. <i>Наукова проблема, авторська позиція відсутня</i> .

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з двадцяти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 20.

Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у нижченаведеній таблиці.

Сума балів за тестове завдання	1–7	8-10	11-16	17-20
Оцінка за інституційною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 20 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Через 20 хвилин студенти здають викладачу завдання з талонами відповідей. Викладач на наступному занятті оголошує результати тестування. Тестування студент може також пройти і в он-лайн режимі в модульному середовищі MOODLE.

Якщо студент отримав негативну оцінку, то він має перездати її в установленому порядку, але обов'язково до терміну наступного контролю. У випадку, коли студент не виконав індивідуальний план з дисципліни у заплановані терміни без поважних причин, то під час опрацювання заборгованості при позитивній відповіді йому виставляється оцінка «задовільно».

Семестровий контроль (залік)

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення усіх оцінок до електронного журналу.

Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться в межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна шкала балів	Інституційна оцінка	Критерії оцінювання
A	4,75-5,00	“5”	Зараховано
B	4,25-4,74	“4”	
C	3,75-4,24	“4”	
D	3,25-3,74	“3”	
E	3,00-3,24	“3”	
FX	2,00-2,99	“2”	Незараховано
F	0,00-1,99	“2”	

Питання для підсумкового контролю з дисципліни

- Філософія і світогляд. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, філософський.
- Філософія як теоретичний світогляд. Зміст і предмет філософії.
- Специфіка філософського знання. Функції філософії.
- Структура філософського знання.
- Філософія і наука.
- Західна та східна моделі (парадигми) філософії.
- Зародження філософського мислення. Основні напрями філософії стародавньої Індії (брахманізм, буддизм, джайнізм).
- Філософська думка стародавнього Китаю (конфуціанство, даосизм).
- Становлення античної філософії (Мілетська школа, Геракліт, Піфагор, Елейська школа).
- Софісти і Сократ. Діалектичний метод Сократа.
- Ідеалістична філософія Платона. Метафізика, гносеологія, діалектика, соціологія.
- Філософія Аристотеля. Онтологія, гносеологія, логіка, етика, естетика.
- Середньовічна християнська філософія. Патристика. Філософія Аврелія Августина.
- Західноєвропейська схоластика. Вчення Т. Аквінського.
- Філософія доби Відродження. Особливості італійського та північного гуманізму.
- Філософська парадигма Нового часу. Розробка методу наукового дослідження у філософії XVII ст.: Ф. Бекон, Р. Декарт, Б. Спіноза.
- Рационалізм доби Просвітництва і метафізичний матеріалізм XVIII ст.
- Німецька класична філософія. Концепція суб'єкта у філософській системі І. Канта. Гносеологія, етика І. Канта.
- Г.В.Ф. Гегель, його філософська система та метод.
- Проблема людини у філософії Л. Фейєрбаха і К. Маркса.
- Позитивізм і зміна парадигми філософування у XIX ст.
- Розробка методології наукового пізнання в позитивізмі.
- Проблеми наукової раціональності у сучасній “філософії науки”. Постпозитивізм.
- Сучасний філософський ірраціоналізм: вирішення проблем буття, пізнання і людини. Волюнтаризм А. Шопенгауера, “філософія життя”.
- Діалектичний матеріалізм К. Маркса і Ф. Енгельса, соціальна філософія марксизму.
- Еволюція психоаналітичної філософії. Структура людської особистості.
- Філософія неофрейдизму.
- Екзистенціалізм: основні теми і вчення.
- Герменевтика як філософія розуміння. Проблема інтерпретації культурних феноменів.
- Особливості української філософії. Філософська думка в культурі Київської Русі.
- Ренесансні та реформаційні ідеї в українській культурі XVI - XVII ст. Українське бароко.
- Філософія Г. С. Сковороди.
- Філософія українського романтизму.
- Буття як всеохоплююча реальність. Різноманітність форм буття. Категорії як структури буття.
- Концепція буття як фундамент філософської картини світу.
- Матерія. Поняття матерії, його історичний аналіз.
- Рух як спосіб існування матерії. Простір і час.
- Свідомість як проблема філософії. Поняття “свідомість”.
- Природа та виникнення свідомості. Свідомість і самосвідомість.

40. Ознаки (властивості) свідомості, її структура.
41. Свідомість, мова, спілкування.
42. Людина як предмет філософського дослідження.
43. Філософська антропологія.
44. Біологічне і соціальне в людині. Багатовимірність людини.
45. Людина, індивід, особа. Сенс людського буття.
46. Пізнання як предмет філософського аналізу.
47. Сутність пізнання у філософській традиції.
48. Форми пізнання. Чуттєве і раціональне в пізнанні.
49. Рівні пізнання. Емпіричне та теоретичне пізнання.
50. Методологія наукового пізнання.
51. Проблема істини у пізнанні.
52. Діалектика як вчення про розвиток та спосіб філософування.
53. Закони, категорії діалектики.
54. Суспільство як цілісна система і предмет пізнання.
55. Соціальне буття людини як реальний життєвий процес. Діяльність і спілкування як форми існування соціуму.
56. Форми організації суспільного буття.
57. Великі соціальні групи як основні суб'єкти соціального розвитку. Сутність нації.
58. Поняття і предмет філософії історії.
59. Основні моделі розвитку історії.
60. Багатоманітність культур і цивілізацій у філософії історії О. Шпенглера і А. Тойнбі.
61. Модернізація і розвиток техногенної цивілізації. Модернізм і постмодернізм.
62. Походження і сутність глобальних проблем. Гуманізм як ціннісна основа вирішення глобальних проблем сучасності.
63. Цивілізація як соціокультурне явище. Сучасна цивілізація, її особливості та протиріччя.
64. Нова картина соціальної реальності у постнекласичній філософії. Поняття інтерсуб'єктивності.
65. Синергетика як теорія самоорганізації систем.
66. Аксиологія як теорія цінностей.
67. Сутність філософської антропології.
68. Поняття цінності та оцінки.
69. Філософія як рефлексія над культурою.
70. Основні протиріччя культури.

Рекомендована література

Основна література

1. Петрук Н. К. Філософія : навч. посіб. / Н. К. Петрук, А. Б. Борканюк. – Хмельницький : ХНУ, 2012. – 283 с.
2. Основи філософії : навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич / за ред. М. Ф. Шмиголя. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 412 с.
3. Історія психології: від античності до початку ХХ століття : навч. посіб. / автор-уклад. О. П. Коханова. – Київ : НВП «Інтерсервіс», 2016. – 235 с.
4. Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна) : підручник / А. Є. Конверський. – Київ : Центр учбов. літ., 2008. – 536 с.
5. Левчук Л. Т. Естетика : підручник / Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко. – Київ : Вища школа, 2010. – 399 с.
6. Малахов В. Р. Етика: курс лекцій : навч. посіб. / В. Р. Малахов. – Вид. 6-е. – Київ : Либідь, 2006. – 382 с.
7. Волинка Г. І. Історія філософії : підручник / Г. І. Волинка. – Київ : Каравела, 2015. – 480 с.

Допоміжна література

8. Філософія : навч. посіб. /Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін. ; за ред. І. Ф. Надольного. – 4-те вид., стер. – Київ : Вікар, 2004. – 516 с.
9. Філософія : підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів ; за ред. Л. В. Губерського. – Харків : Фоліо, 2013. – 510 с.
10. Гринів О. Історія української філософії / Олег Гринів. – Львів : Тріада плюс, 2015. – 302 с.
11. Кириленко К. М. Філософія: наука і культура : мультидисциплінарний навч. посіб. / К. М. Кириленко. – Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2014. – 216 с.
12. Лютий Т. В. Пригоди філософських ідей Західного світу (від давнини до сучасності) / Т. В. Лютий. – Київ : Темпора, 2019. – 384 с.
13. Основи філософії : навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич / за ред. М. Ф. Шмиголя. – Київ : Центр учбової літератури, 2017 – 412 с.
14. Попович М. Бути людиною / Мирослав Попович. – Київ : Вид. дім «Киево-Могилянська академія», 2016. – 336 с.

15. Історія філософії : підручник / [Ярошовець В. І. та ін.] ; за ред. д-ра філос. наук, проф. В. І. Ярошовця ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Карпат. ун-т ім. Августина Волошина. – Ужгород : Патент, 2014. – 839 с.
16. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни Філософії / А. Баумейстер. – Київ : Мала академія наук України, 2017. – 238 с.
17. Білогур В. Є. Світоглядні орієнтації студентів: тенденції змін у трансформаційному суспільстві : монографія / В. Є. Білогур. – Дніпропетровськ : Пороги, 2011. – 311 с.
18. Вашкевич В. М. Історична еволюція наукової картини світу / В. М. Вашкевич // Гілея: науковий вісник : зб. наук. праць. – Київ : Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2016. – Вип. № 109. – С. 133-139.
19. Воловик В. І. Соціальна філософія: Монографія / В. І. Воловик, М. А. Лепський, Т. І. Бутченко, О. В. Краснокутський. – Запоріжжя : Просвіта, 2011. – 376 с.
20. Горський В. С. Історія української філософії : навч. посіб. / В. С. Горський. – Вид. 4-е. доп. – Київ : Наукова думка, 2001. – 374 с.
21. Кремень В. Г. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму : монографія. / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – Київ : Педагогічна думка, 2012. – 368 с.
22. Кун Т. Структура научних революцій / Т. Кун ; пер. с англ. И. З. Налетова. – М. : АСТ, 2002. – 608 с.
23. Лях В. В. Свобода і пошук нових форм ідентичності в добу глобалізації / В. В. Лях // Мультиверсум. Філософський альманах : зб. наук. праць / гол. ред. В. В. Лях. – Вип. 57. – Київ : Український центр духовної культури, 2006. – 244 с.